

8. Vývoj v letech 1970–2011

Počet obcí se za deset let téměř nezměnil

Podle počtu obcí na dnešním území Moravskoslezského kraje bylo v roce 1970 o 106 obcí více než v roce 2011. K nejvyššímu úbytku obcí došlo mezi léty 1970 a 1980 (snížení počtu obcí ze 406 v roce 1970 na 165 v roce 1980). Hlavní roli zde hrálo slučování obcí – především nejmenších do 1 tisíce obyvatel – ve větší administrativní celky. Druhá vlna administrativního vývoje obcí nastala v dalším desetiletí (1980 – 1991), zejména pak po listopadu 1989, kdy se řada obcí znovu osamostatnila, takže jejich počet se zvýšil o 104 na 269 obcí. V roce 2011 měl Moravskoslezský kraj 300 obcí, nejvíce jich je ve skupině 1 000 až 4 999 obyvatel, a to 118 obcí. Nejvíce obyvatel bydlí v obcích s 50 000 obyvateli a více.

Tab. 8.1 Vývoj sídelní struktury podle velikostních skupin obcí (na území kraje platné k 26. 3. 2011)

	1970		1980		1991		2001		2011	
	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)	počet obcí	podíl bydlících obyvatel (%)
Kraj celkem	406	100,0	165	100,0	269	100,0	299	100,0	300	100,0
v tom obce s počtem obyvatel ¹⁾ :										
do 199	29	0,3	1	0,0	13	0,1	13	0,1	12	0,1
200 - 499	106	3,1	21	0,6	55	1,4	62	1,6	57	1,5
500 - 999	114	7,2	24	1,4	68	3,8	77	4,3	79	4,6
1 000 - 4 999	129	22,3	84	15,4	102	16,6	116	18,9	118	19,5
5 000 - 19 999	20	15,5	23	17,9	19	13,6	19	12,5	22	13,9
20 000 - 49 999	4	10,0	7	16,2	7	16,6	7	15,8	7	15,2
50 000 - 99 999	3	17,8	4	22,8	4	22,1	4	21,6	4	20,7
100 000 a více	1	23,9	1	25,6	1	25,6	1	25,0	1	24,4

¹⁾ obce byly zařazeny do velikostních skupin podle počtu obyvatel zjištěných při příslušném sčítání

Počet obyvatel od roku 1991 klesá

Počet obyvatel podle trvalého pobytu byl v roce 2011 v Moravskoslezském kraji 1 234 tisíc, což bylo o 31,4 tisíc méně než v roce 2001. Vysvětlení je třeba hledat hlavně v poklesu pracovních příležitostí průmyslové základny Ostravy a jejího blízkého okolí, v omezení bytové výstavby a ve snižování zaměstnanosti. V posledních letech klesá porodnost a ta je také ovlivňována přebíráním západoevropského stylu života, tj. odkládání sňatků, resp. uzavírání stálých partnerských svazků. Nejvíce obyvatel měl Moravskoslezský kraj v roce 1991, a to 1 279 tisíc obyvatel. I přes to došlo za předchozích padesát let ke zvýšení o 66,8 tisíc obyvatel. Vývoj v počtu mužů i žen kopíroval počty obyvatel celkem. Mezi roky 1970 a 1980 došlo jak u mužů, tak u žen k mírnému nárůstu počtu obyvatel ve všech věkových skupinách. V roce 1991 nastává obrat a ve věkové kategorii 0 až 14 jak u mužů, tak žen nastává v desetiletých intervalech pokles jejich počtu a naopak ve věkové kategorii 65 a více let včetně nezjištěného věku nárůst, a to až o 43,2 %.

V roce 2011 poklesl počet osob se základním vzděláním (vč. neukončeného) a středním vč. vyučením (bez maturity) proti předchozímu sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001. Naopak v tomto období vzrostl počet osob s úplným středním (s maturitou) a vyšším a dále vysokoškolským vzděláním. Je třeba upozornit na to, že nevyšetřenost se od roku 1980 zvýšila 10x a tudíž do značné míry ovlivňuje zjištěný výsledek.

Tab. 8.2 Obyvatelstvo podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Počet obyvatel	1 166 807	1 257 090	1 278 726	1 265 019	1 233 622
muži	572 032	615 376	625 288	617 865	603 308
ženy	594 775	641 714	653 438	647 154	630 314
Obyvatelstvo podle věku					
muži:					
0 - 14 let	146 935	160 053	143 146	110 890	89 928
15 - 64 let	382 110	403 719	430 664	447 887	436 136
65 a více let včetně nezjištěného věku	42 987	51 604	51 478	59 088	77 244
ženy:					
0 - 14 let	139 465	152 250	136 892	106 000	85 941
15 - 64 let	389 309	407 618	429 090	443 838	428 160
65 a více let včetně nezjištěného věku	66 001	81 846	87 456	97 316	116 213
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let	880 407	944 787	998 688	1 048 129	1 057 753
z toho podle rodinného stavu:					
muži:					
svobodní	.	.	120 950	153 685	183 112
ženatí	.	313 217	315 861	290 769	255 302
rozvedení	.	.	29 702	44 145	58 926
ovdovělí	.	.	13 767	14 257	15 097
ženy:					
svobodné	.	.	81 700	111 141	137 088
vdané	.	314 101	316 512	290 803	254 583
rozvedené	.	.	38 843	56 270	73 803
ovdovělé	.	.	78 421	79 649	78 319
z toho podle nejvyššího ukončeného vzdělání:					
základní (vč. neukončeného)	.	441 922	352 098	264 307	204 130
střední vč. vyučení (bez maturity)	.	311 058	358 796	405 758	366 317
úplně střední (s maturitou) a vyšší	.	144 031	209 815	277 081	309 515
vysokoškolské	.	39 281	60 847	81 384	120 214
nezjištěno	.	5 889	12 868	14 079	51 600

Tab. 8.3 Ekonomická aktivita obyvatelstva podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Ekonomicky aktivní	553 349	627 218	657 038	628 416	588 475
muži	.	338 485	347 549	342 789	317 011
ženy	.	288 733	309 489	285 627	271 464
v tom:					
zaměstnaní	.	.	638 767	531 127	515 530
muži	.	.	337 351	291 677	279 995
ženy	.	.	301 416	239 450	235 535
nezaměstnaní	.	.	18 271	97 289	72 945
muži	.	.	10 198	51 112	37 016
ženy	.	.	8 073	46 177	35 929
Ekonomicky neaktivní	613 458	629 872	621 688	625 205	579 846
muži	.	276 891	277 739	268 215	247 373
ženy	.	352 981	343 949	356 990	332 473
z toho nepracující důchodci	.	192 169	236 153	281 119	284 119
muži	.	74 393	93 451	109 629	110 760
ženy	.	117 776	142 702	171 490	173 359
Ekonomická aktivita nezjištěna	-	-	-	11 398	65 301
muži	-	-	-	6 861	38 924
ženy	-	-	-	4 537	26 377

Počet nepracujících důchodců se za čtyřicet let 1,5x zvýšil

Počet ekonomicky aktivních byl nejvyšší v roce 1991, kdy činil 657,0 tisíc ekonomicky aktivních obyvatel. V roce 2011 se snížil o 66,6 tisíc proti roku 1991 a o 39,9 tisíc obyvatel proti roku 2001. Ekonomicky neaktivních je v roce 2011 nejméně za posledních padesát let, ale počet nepracujících důchodců se od roku 1980 zvýšil téměř o 92 tisíc osob. Podíl počtu nezaměstnaných na ekonomicky aktivních byl v roce 2011 nižší než v roce 2001 o 3,1 bodu, ale musíme konstatovat, že v roce 2011 byla nezjištěná ekonomická aktivita téměř 6x vyšší než v roce 2001.

Podíl neúplných rodin se za čtyřicet let více než zdvojnásobil

Za posledních padesát let se zvýšil počet hospodařících domácností o více než třetinu (o 119,7 tisíc). Počet domácností jednotlivců se od roku 1980 zvýšil téměř o dvě třetiny. Úplné rodiny z rodinných domácností tvořily v roce 2011 jen 78,2% (v roce 1980 to bylo o 11,3 bodu více). Naopak podíl neúplných rodin se zvýšil na více než dvojnásobek za posledních čtyřicet let.

Tab. 8.4 Domácnosti podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Hospodařící domácnosti celkem	387 869	447 169	485 397	516 995	507 608
z toho:					
jednotlivců	.	97 324	125 176	152 642	163 089
tvořené 1 rodinou	.	334 757	352 983	350 613	315 748
Rodinné domácnosti podle typu (%):					
úplné rodiny	.	89,5	86,7	80,7	78,2
bez závislých dětí ¹⁾	.	42,7	37,0	41,2	46,0
se závislými dětmi ¹⁾	.	46,8	49,7	39,5	32,2
neúplné rodiny	.	10,5	13,3	19,3	21,8
bez závislých dětí ¹⁾	.	5,4	5,5	7,6	10,0
se závislými dětmi ¹⁾	.	5,1	7,8	11,7	11,8

¹⁾ v roce 1980 namísto závislých dětí děti do 15 let

Převažují rodinné domy v osobním vlastnictví

Počet domů celkem a stejně tak i počet obydlených domů v průběhu sledovaných padesáti let vzrostl o 34,1 tisíc (o 21,1 %) a obydlených domů o 24,6 tisíc (o 16,3 %). Z obydlených domů bylo 84,0 % v roce 2011 rodinných, to bylo o 2,7 % více než v roce 1970. Nejvíce domů vlastnila v roce 2011 fyzická osoba (81,2 % všech domů) a pak to bylo spoluvlastnictví vlastníků bytů (6,1 %), které nahradilo vlastnictví obce a státu (v roce 2011 jen 3,2 % domů, snížení proti roku 1991 více než pětkrát).

Tab. 8.5 Domovní fond podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Domy celkem	161 573	167 211	172 425	180 888	195 670
obydlené	150 966	156 172	156 475	161 696	175 601
neobydlené	10 607	11 039	15 950	19 192	20 069
z toho slouží k rekreaci	.	.	4 465	7 660	6 339
Podíl neobydlených domů (%)	6,6	6,6	9,3	10,6	10,3
Z obydlených domů:					
rodinné domy	122 776	124 258	128 355	135 087	147 525
bytové domy	24 366	29 357	26 765	24 459	25 047
Podíl rodinných domů (%)	81,3	79,6	82,0	83,5	84,0
Obydlené domy podle vlastníka (%):					
fyzická osoba	.	.	79,5	81,8	81,2
obec, stát	.	.	16,0	6,1	3,2
bytové družstvo	.	.	3,9	3,1	2,9
spoluvlastnictví vlastníků bytů	6,1

Počet osob na jeden obydlený byt má trvale klesající tendenci

V roce 2011 bylo v Moravskoslezském kraji celkem 532 334 bytů, což bylo o 91,7 tisíc bytů více než v roce 1980. Podíl neobydlených bytů se od téhož roku téměř zdvojnásobil. Podíl bytů v rodinných domech se od roku 2001 zvýšil o 2,0 bodu. Podle právního užívání bytu se v roce 2011 počet bytů v osobním vlastnictví více než 13x zvýšil, naopak nájemní byty klesly o více než

třetinu proti roku 1991. Počet osob na jeden byt od roku 1980 stále klesá, až na 2,45 osoby zjištěné v roce 2011. Podle způsobu vytápění převažuje ústřední topení, jehož podíl se od roku 1991 stále zvyšuje a činí téměř 89 % z celkového počtu obydlených bytů.

Tab. 8.6 Bytový fond podle výsledků sčítání 1970 až 2011

	1970	1980	1991	2001	2011
Byty celkem	.	440 622	480 414	506 845	532 334
obydlené	364 428	416 687	451 156	468 748	480 158
neobydlené	.	23 935	29 258	38 097	52 176
Podíl neobydlených bytů (%)	.	5,4	6,1	7,5	9,8
Obydlené byty podle druhu domu:					
v rodinných domech	.	153 091	155 362	168 667	182 351
v bytových domech	.	260 447	293 950	297 563	293 560
Podíl bytů v rodinných domech (%)	.	36,7	34,4	36,0	38,0
Obydlené byty podle právního důvodu užívání bytu (%):					
ve vlastním domě	.	.	29,4	28,7	30,0
v osobním vlastnictví	.	.	1,1	7,1	13,3
nájemní	.	.	42,5	36,1	29,0
družstevní	.	.	22,5	18,4	16,1
Obydlené byty podle převládajícího způsobu vytápění (%):					
ústřední	.	.	77,9	84,7	88,9
etážové	.	.	9,2	4,7	4,3
kamna	.	.	12,6	7,9	4,2
Počet osob na 1 obydlený byt	.	2,99	2,82	2,66	2,45